

1917-1991

Comunisme a la perifèria: ortodòxia i noves aliances

Un balanç del comunisme a la perifèria ens dona un mapa de quina és la situació dels països que encara tenen el comunisme com a nord i com han evolucionat aquells que el van repudiar molt abans que l'URSS.

Xina, Vietnam, Corea del Nord i Cuba salvaguarden l'ortodòxia marxista en aquest temps de crisi de les ideologies de transformació. Angola, Moçambic, Benin, Congo, Etiòpia, Laos, Cambodja i el Iemen del Sud acabaren repudiant el comunisme a la perifèria, molt abans que la Unió Soviètica es divorciés de Lenin. Afganistan és un cas a part perquè es manté oficialment marxista, encara que està oberta a pactar amb la guerrilla, quan aquesta s'aclari les idees, confoses per la barreja entre monàrquics i republicans, xiïtes i sunnites, laics i integristes. Un bon grapat d'homes i dones

encara combaten en nom del comunisme a Filipines, El Salvador, Perú i Colòmbia sense que ningú doni un ral per ells, a excepció del

FMLN salvadorenc, en negociacions amb el govern del dretà Alfredo Cristiani.

El balanç és bastant decebedor per als que creien que l'emancipació dels homes es podia aconseguir amb la instauració d'un govern fort, centralitzat, pobre en idees, intransigent amb els dissidents, contrari a la iniciativa privada i sotmés als interessos estratègics de Moscou. Benin i Congo van caure quan França es decidí a forçar la democratització dels països africans sota la seva influència. L'esperit de la Baule, on se celebrà la conferència franco-africana el juny de 1990, domina les relacions de l'ex-metròpoli amb els seus fills del continent negre. Angola i Moçambic renunciaren al mar-

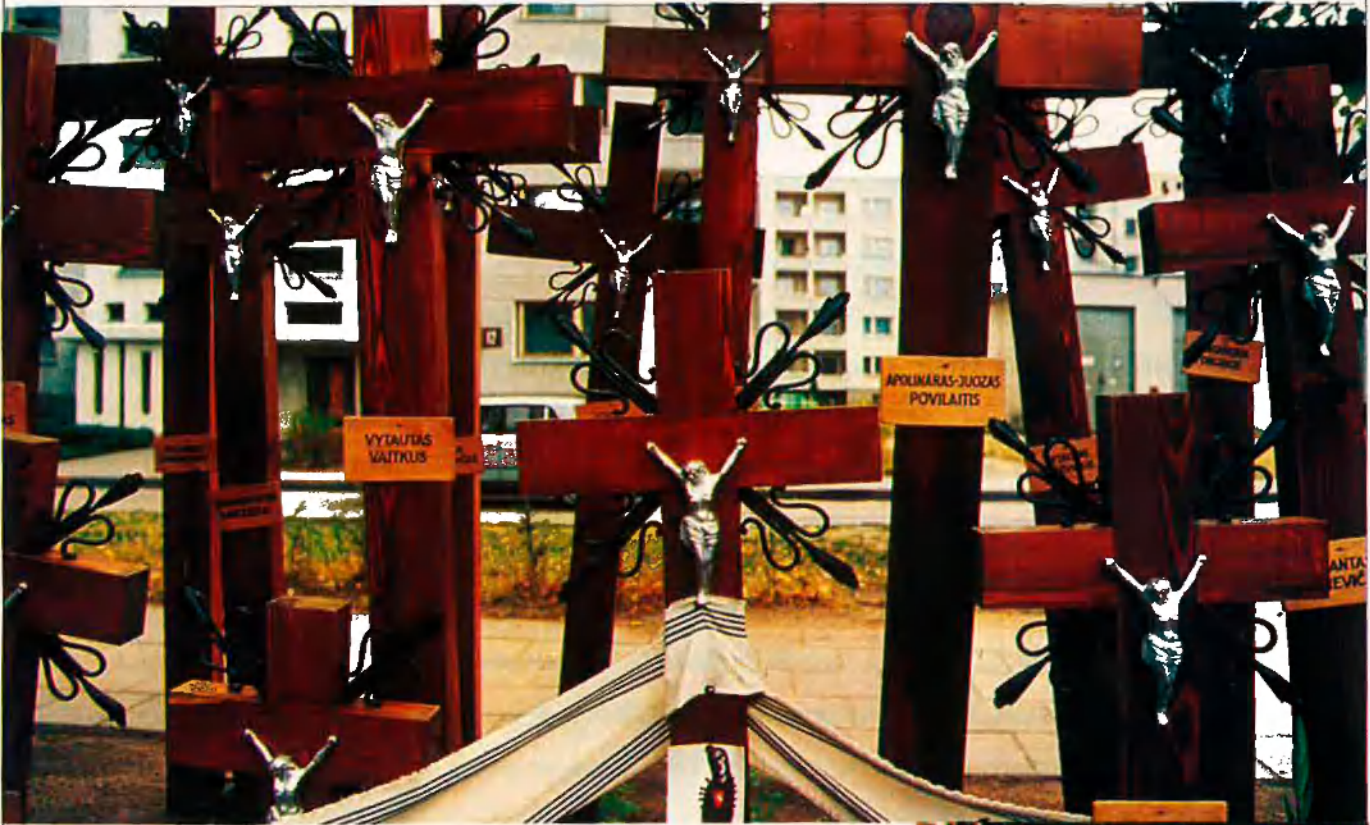
xisme davant la força de la distensió i els canvis que es produïren a Sud-àfrica. Etiòpia es plegà als Estats Units i Israel després d'una rocambolesca fugida de Mengistu Haile Mariam, el *Negus roig*, i la seva substitució pels guerrillers tigres, ara domesticats. Laos i Cambodja, superditats a la política regional de Vietnam, també s'han reconvertit. A Cambodja el procés és més lent i difícil perquè s'ha de pactar un govern de coalició en què han de tenir espai els khmers rojos, els mateixos que fa quinze anys captivaven algun intel·lectual ingenu d'Occident amb la teoria del retorn al comunisme primitiu. Els milers de calaveres que es poden trobar a molts indrets del país són testimoni de la brutalitat del règim que dirigí Pol Pot. Iemen del Sud perdé el marxisme quan s'unificà amb Iemen del Nord.

Guerra, la majoria no desitjades, desastre econòmic, crispació social i endarreriment tecnològic són l'herència més negativa deixada pels règims marxistes reconvertits. El panorama no és més saludable als països que escolliren la democràcia parlamentària o la dictadura pro-occidental, on la corrupció i les enormes desigualtats socials bloquegen tota modernització. Les bones intencions igualitàries no es poden negar. Els nivells d'educació i sanitat progressaren als països marxistes de la perifèria fins que la guerra o la manca de diners obligà a fer marxa enrere.

LA PARAULA XINESA

La sensació d'aïllament, d'anar contra la corrent, ha obligat els dirigents xinesos, vietnamites, cubans i nord-coreans a modificar les seves aliances. El socialisme, segons ells, és irrenunciable encara que a la Xina només en queda la paraula i un partit on vegeten octogenaris disposats a repetir les matances de Tiananmen que facin falta. L'eix Pequín-Hanoi-Pyongyang es va solidificant. Per un moment,

El fracàs del model soviètic ha deixat diversos països sense referent polític.

ARXIU

s'han oblidat les diferències ideològiques per crear un bloc homogeni, que pretén ser el nou far del comunisme moribund. Abans de la caiguda dels règims de l'Est i de la desaparició del PCUS, la Xina ja havia deixat de ser el punt de referència dels que desitjaven canvis radicals en les relacions de producció. La senilitat de Mao Zedong, les lluites pel poder, l'ajuda incondicional als khmers rojos i l'actuació histèrica de La Banda del Quatre havien espantat molta gent partidària de transformacions en aquest món que ens ha tocat viure. El règim xinès és un anacronisme tolerat per Occident perquè no molesta i en cas de crisi —guerra del Golf— és capaç de donar suport a les iniciatives nord-americanes.

Corea del Nord és més hermètica encara que la Xina. Profundament nacionalista, els nord-coreans han aixecat un país que no sembla molt endarrerit, segons diuen els pocs estrangers que hi han estat, encara que atrapat pel culte a la personalitat de Kim Il Sung. No obstant, la distensió amb l'altra Corea pot facilitar una transformació interna, especialment després de la mort de Kim Il Sung. El seu fill i successor, King Jong Il, està considerat per alguns especialistes com un renovador.

Vietnam, òrfena de Moscou, ha confirmat en l'últim congrés la fidelitat al socialisme. El mític general Nguyen Van Giap deixà la direcció del partit, ara en mans de tecnòcrates conservadors que volen continuar la liberalització econòmica, que ha donat bons resultats a Ho Chi Minh ciutat (antiga Saigón), i acostar-se a Xina.

El destí de Cuba es presenta tan incert com el dels tres companys de viatge asiàtics. La forta personalitat de Fidel Castro i l'obstinació nord-americana a mantenir el bloqueig a l'illa fan difícil un pronòstic. El quart congrés del partit comunista, obert el passat dia 10 a Santiago, es presenta complicat. No es preveu cap anunci espectacular perquè l'aïllament internacional de Cuba només afavoreix els instints suïcides de Castro, disposat, com a bon capità, a esfonsar-se amb la nau del socialisme cubà. Dilapidats gran part dels actius de la revolució de 1959, els cubans comencen a maleir tanta ortodòxia, tanta pobresa ideològica i tanta intransigència del comandant Fidel Castro Ruz. Els aparelladors buits, els bous en lloc dels tractors i les bicicletes xineses no ajuden, precisament, a lluitar per la defensa del comunisme castrista.

Antoni Castel

